8. 8. 2005

ID: 35105

Zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění a zavinění

Závěr o tom, zda je v trestní věci u obviněné osoby zavinění ve smyslu trestního zákona a v jaké formě (§ 4, § 5 tr. zák.), je sice závěrem právním, ovšem tento právní závěr o subjektivních znacích trestného činu se musí zakládat na skutkových zjištěních soudu vyplývajících z provedeného dokazování stejně, jako závěr o objektivních znacích trestného činu. Skutečnosti duševního (psychického) života významné pro právní závěr ohledně zavinění jsou předmětem dokazování právě tak, jako všechny ostatní okolnosti naplňující znaky trestného činu.

Objektem ustanovení o trestném činu podle § 125 odst. 1 tr. zák. (zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění) je zájem na vedení a uchování řádného účetnictví a dalších dokladů sloužících k přehledu o stavu hospodaření a majetku nebo jejich kontrole. Je zde chráněn zájem adresáta informace na její pravdivosti. Účetní knihy, zápisy nebo jiné doklady nevede ten, kdo si takové knihy nebo doklady vůbec neopatří nebo si je nevyhotoví, anebo si je opatří či vyhotoví, ale buď je vůbec nevyplňuje, tedy zápisy neprovádí, anebo je vyplňuje nedostatečně, takže nemají příslušné náležitosti a nedávají přehled o stavu hospodaření a majetku či nemohou sloužit k jejich kontrole. Účetní knihy, zápisy nebo jiné doklady zatají ten, kdo předstírá vůči jiným osobám, zpravidla kontrolním nebo daňovým orgánům, že určitou část zmíněných dokladů vůbec nemá (např. je nepředloží při kontrole nebo je na dotaz kontrolního orgánu zamlčí).

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 6 Tdo 683/2003, ze dne 30.9.2003)

Nejvyšší soud České republiky projednal v neveřejném zasedání dovolání, která podali obvinění J. J. a B. L., proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 11. 12. 2002, sp. zn. 3 To 509/2002, jenž rozhodoval jako soud odvolací v trestní věci vedené u Městského soudu v Brně pod sp. zn. 12 T 261/2001, a rozhodl podle § 265k odst. 1, 2, § 265l odst. 1 tr. ř. tak, že rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 11. 12. 2002, sp. zn. 3 To 509/2002, a rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 7. 8. 2002, sp. zn. 12 T 261/2001, zrušil a současně zrušil další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Městskému soudu v Brně se přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění :

Rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 7. 8. 2002, sp. zn. 12 T 261/2001, byli obvinění J. J. a B. L. uznáni vinnými trestným činem zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 125 odst. 1 tr. zák. Za tento trestný čin byli oba obvinění odsouzeni podle § 125 odst. 1 tr. zák. k trestu odnětí svobody v trvání šesti měsíců, přičemž podle § 58 odst. 1, § 59 odst. 1 tr. zák. byl jeho výkon u obou obviněných podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání osmnácti měsíců. Naproti tomu byli obvinění J. J., B. L. a M. L. podle § 226 písm. e) tr. ř. zproštěni obžaloby pro skutek, kterým měli (podle obžaloby) spáchat trestný čin neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti podle § 147 odst. 1 tr. zák. a dále obviněný M. L. byl podle § 226 písm. c) tr. ř. zproštěn obžaloby pro skutek, kterým měl (podle obžaloby) spáchat trestný čin zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 125 odst. 1 tr. zák.

Proti odsuzující části tohoto rozsudku podali obvinění J. J. a B. L. odvolání.

Rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne 11. 12. 2002, sp. zn. 3 To 509/2002, byl z podnětu podaných odvolání podle 258 odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř. zrušen napadený rozsudek ohledně obviněných J. J. a B. L. ve výroku o vině a trestu, a to v jeho odsuzující části. Dále podle § 259 odst. 3 tr. ř. učinil odvolací soud vlastní rozhodnutí. Obvinění J. J. a B. L. byli uznáni vinnými trestným činem zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 125 odst. 1 tr. zák.,

protože J. J. jako jednatel a společník a B. L. jako pověřený společník firmy T., spol. s r. o., B., za období roku 1997 do 31. 5. 1998 včetně nepodali vyúčtování k dani z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků, ačkoliv jim byly Finančním úřadem B., zaslány dvě výzvy k podání vyúčtování a jedna výzva byla zaslána na adresu B. L., kdy z uvedených důvodů nemohla být firmě T., spol. s r. o., B., vyměřena daň ze zákona č. 586/1992 Sb., v novelizovaném znění, čímž také porušili zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví.

Za tento trestný čin byli oba obvinění odsouzeni podle § 125 odst. 1 tr. zák. k trestu odnětí svobody v trvání šesti měsíců, přičemž podle § 58 odst. 1, § 59 odst. 1 tr. zák. byl jeho výkon u obou obviněných podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání osmnácti měsíců. Jinak zůstal napadený rozsudek nezměněn.

Proti výrokům o vině a trestu v rozsudku odvolacího soudu podali oba obvinění prostřednictvím svých obhájců dovolání, která byla učiněna u Městského soudu v Brně dne 11. 4. 2003 (J. J.) a dne 10. 4. 2003 (B. L.), přičemž je shodně opřeli o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

Obviněný J. J. v dovolání namítá, že nedošlo k naplnění subjektivní stránky trestného činu, z jehož spáchání byl uznán vinným, neboť v jeho jednání nebyl prokázán úmysl. Rovněž absentuje materiální znak trestného činu, neboť v daném případě není nebezpečnost činu pro společnost vyšší než nepatrná. V této souvislosti poukazuje na skutečnosti, že dosud nebyl trestán ani projednáván pro přestupek a předmětným jednáním mu nevznikl materiální prospěch. Obviněný konstatuje, že fakticky odstoupil z funkce jednatele společnosti T., spol. s r. o., přičemž zbylí společníci vzali tuto okolnost na vědomí a neměli vůči tomu výhrady; proto nemohli předpokládat, že pro ně bude stále vyřizovat jakékoli záležitosti. Uvádí, že zmocnil jednoho nebo oba společníky, aby jménem společnosti jednali, což M. L. popřel; nikoli však B. L., a to svými skutky a právními úkony. Tvrdí, že ze společnosti T., spol. s r. o., odešel v dubnu 1997, kdy předal účetnictví a veškeré účetní materiály zbylým společníkům, přičemž dále k těmto materiálům neměl přístup a nedisponoval s nimi. Zdůrazňuje, že po celou dobu, co byl jednatelem, spolupracoval s finančním úřadem a není pravdou, že dostal dvě výzvy k podání vyúčtování. Převzal pouze výzvu k dostavení se na finanční úřad, což učinil. Pokud přišla výzva nebo předvolání od finančního úřadu na adresu společnosti poté, co z ní v roce 1997 odešel, neměl možnost se to dozvědět. Podle obviněného měl B. L. v popisu práce a podle dohody mezi společníky odevzdávat zpracované podklady pro jednotlivé státní úřady, což však nečinil, údaje nezpracovával a nepředal; rovněž měl dávat pokyny k inventurám. Tuto činnost mohl dělat pouze jmenovaný, neboť měl PC s účetním programem, který uměl jako jediný ovládat. Obviněný uvádí, že v souvislosti s předvoláním na Policii ČR v roce 2000 zjistil, že v účetnictví společnosti T., spol. s r. o., panuje chaos. Proto zajistil, aby bylo dodatečně zpracováno a podáno daňové přiznání za léta 1997 až 1999. Konstatuje, že se společníky nebyla možná žádná domluva, proto je koncem roku 2000 oslovil prostřednictvím advokátní kanceláře a písemně zopakoval své předchozí odstoupení z funkce jednatele. Před odchodem ze společnosti také zabezpečil řádné vedení účetnictví, a to uzavřením smlouvy o jeho vedení s V. J., která byla až do jeho odchodu řádně plněna. Obviněný popírá pravost listiny o rozdělení kompetencí založené ve spise, neboť jím není podepsána. Uvádí, že tato listina sice byla sepsána a společníky podepsána, ale vypadala jinak - byla psána rukou a nikoli na stroji.

Z těchto důvodů obviněný J. J. navrhl, aby Nejvyšší soud zprostil jeho osobu obžaloby, eventuálně aby zrušil rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 11. 12. 2002, sp. zn. 3 To 509/2002, ve spojení s rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 7. 8. 2002, sp. zn. 12 T 261/2001, a věc vrátil soudu prvního stupně k novému řízení a rozhodnutí.

Obviněný B. L. v dovolání tvrdí, že řadou důkazů je vyvrácen závěr odvolacího soudu, že byl pověřeným společníkem v T., spol. s r. o., odpovědným za vedení účetnictví a zpracování podkladů pro účetnictví. Předně poukazuje na společenskou smlouvu ze dne 31. 5. 1994, zejména její článek 12, podle kterého má povinnost zajistit řádné vedení předepsané evidence a účetnictví jednatel, kterým podle výpisu z obchodního rejstříku byl J. J. Dále se jedná o mandátní smlouvu mezi společností T., spol. s r. o., a V. J. o zpracování účetnictví, výpovědi svědkyň V. J. a L. Š., které shodně uvedly, že tuto činnost vykonávaly do konce roku 1997; svědkyně L. Š. rovněž vypověděla, že v jednom případě podepsal doklady vůči finančnímu úřadu B. L., ale zmíněný úřad tento podpis za společnost neuznal a doklady musel podepsat jednatel. Obviněný poukazuje i na výpověď svědka A. S., který uvedl že měl na starosti vedení personální a mzdové agendy a na shodná tvrzení B. L., J. J. a M. L., kteří vypověděli, že podle jejich ústní dohody a dále podle listinného důkazu „Stanovení kompetencí a garantů“ měl na starosti jednání s úřady a provádění odvodů J. J. Podle obviněného je závěr odvolacího soudu, že byl pověřeným společníkem v T., spol. s r. o., odpovědným za vedení účetnictví a zpracování podkladů pro účetnictví, rovněž vyvrácen právní úpravou, přičemž v této souvislosti cituje ustanovení § 122 odst. 1, 2, § 133 odst. 1 až odst. 3 a § 135 odst. 1 zák. č. 513/1991 Sb. (obchodní zákoník), ustanovení § 38ch, § 38i, § 38j zák. č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ustanovení § 6 odst. 3, § 9 odst. 1, 2, § 10 odst. 1 až odst. 6 zák. č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků a ustanovení § 6, § 11 zák. č. 563/1991 Sb., o účetnictví, vše ve znění platném v rozhodném období.

Obviněný dále uvádí, že nebylo prokázáno, že by byl jednatelem společnosti nebo společníkem pověřeným k vedení účetnictví. Také nebyl zmocněn za společnost jednat ve věcech daňových nebo poplatkových, když takové zmocnění musí být podle zák. č. 337/1992 Sb. uděleno v písemné formě nebo do protokolu. Rovněž nebylo zjištěno, že by takové zmocnění bylo uděleno komukoliv jinému; proto byl ve věcech daňových a majetkových oprávněn za společnost jednat pouze statutární orgán, tj. jednatel. Podle obviněného bylo naopak prokázáno, že měl pouze shromažďovat došlé a vydané faktury, přičemž mzdovou agendou, včetně zpracování podkladů pro srážky daní z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků, byl pověřen zaměstnanec společnosti A. S. Zdůrazňuje, že jako pouhý společník nemohl spáchat trestný čin podle § 125 odst. 1 tr. zák., nebo se na něm podílet. V této souvislosti připomíná již v dovolání konstatovanou svědeckou výpověď L. Š. Podle mínění obviněného nelze v pojmu „příprava podkladů pro účetnictví“ uváděném v listinných důkazech, výpovědích svědků, spoluobviněných a v řízení před soudy spatřovat podklad sloužící ke kontrole hospodaření, neboť tímto podkladem jsou výkazy, hlášení a vstupní údaje vkládané do počítače. Uvádí, že podklad pro účetnictví je podkladem pro vytvoření účetního dokladu a jeho zúčtováním účetního případu. Zde poukazuje na svědecké výpovědi V. J. a L. Š. Jmenované uvedly, že pro ně zpracovával podklady pro účetnictví (přinášel je do kanceláře), čímž potvrdily, že své povinnosti plnil. Obviněný konstatuje, že nebyl osobou, kterou bylo možno zařadit do okruhu pachatelů, neboť nebylo prokázáno, že by za vedení účetnictví odpovídal ze zákona, společenské smlouvy, pracovního poměru, nebo že by byl z jiného titulu v postavení osoby odpovědné za správnost podkladů sloužících ke kontrole hospodaření. Také nesouhlasí se závěrem odvolacího soudu, že svádí vinu na jinou osobu. Tvrdí, že jen poukazuje na provedené důkazy a zákonnou úpravu, ze které vyplývá, že nebyl oprávněn právně relevantně podat vyúčtování daní z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků. I v případě, že by tak učinil, nezpůsobil by svým jednáním právně relevantní účinek řádného podání daně. Podle názoru obviněného nebylo prokázáno, že by se jednání, které je mu kladeno za vinu, dopustil úmyslně, ať již v úmyslu přímém či nepřímém. Napadenému rozsudku rovněž vytýká, že skutkový stav, který byl řádně zjištěn, nebyl soudem zcela posouzen v kontextu provedených skutkových zjištění.

Z popsaných důvodů obviněný B. L. navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil v celém rozsahu rozsudek soudu prvního i druhého stupně a sám podle § 265m odst. 1 tr. ř. rozhodl, přičemž podle § 226 písm. c) tr. ř. jej zprostil obžaloby Městského státního zastupitelství v Brně ze dne 16. 10. 2001, sp. zn. 4 Zt 3531/2000, eventuálně aby podle § 265l odst. 1 tr. ř. věc vrátil soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí.

Předseda senátu soudu prvního stupně odeslal v souladu s ustanovením § 265h odst. 2 věty první tr. ř. opisy dovolání obou obviněných státnímu zástupci Nejvyššího státního zastupitelství s upozorněním, že se může k dovolání písemně vyjádřit a souhlasit s jeho projednáním v neveřejném zasedání ve smyslu § 265r odst. 1 písm. c) tr. ř. Nejvyšší soud však ke dni svého rozhodnutí písemné vyjádření neobdržel.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) předně shledal, že dovolání obviněných J. J. a B. L. jsou přípustná [§ 265a odst. 1, 2 písm. a) tr. ř.], byla podána oprávněnými osobami [§ 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř.], v zákonné lhůtě a na místě, kde lze tato podání učinit (§ 265e odst. 1 tr. ř.).

Protože dovolání lze podat jen z důvodů uvedených v § 265b tr. ř., bylo dále nutno posoudit, zda obviněnými vznesené námitky naplňují jimi uplatněný zákonem stanovený dovolací důvod.

Podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. dovolání lze podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení.

Z takto zákonem vymezeného dovolacího důvodu vyplývá, že Nejvyšší soud je zásadně povinen vycházet z konečného skutkového zjištění soudu prvního eventuálně druhého stupně a v návaznosti na tento skutkový stav zvažuje hmotně právní posouzení, přičemž skutkové zjištění nemůže změnit, a to jak na základě případného doplnění dokazování, tak i v závislosti na jiném hodnocení důkazů provedených v předcházejícím řízení. V rámci tohoto dovolacího důvodu je možné namítat, že skutek, jak byl v původním řízení zjištěn, byl nesprávně kvalifikován jako určitý trestný čin, ačkoli šlo o jiný trestný čin nebo že nešlo o žádný trestný čin. Rovněž lze vytknout i vady spočívající v jiném hmotně právním posouzení. Důvody dovolání jsou koncipovány v ustanovení § 265b odst. 1 tr. ř. tak, že v dovolání není možno namítat vady, které se týkají skutkových zjištění včetně úplnosti dokazování a hodnocení důkazů, neboť právní posouzení skutku i jiné hmotně právní posouzení vždy navazuje na skutková zjištění vyjádřená především ve skutkové větě výroku o vině napadeného rozhodnutí a blíže rozvedená v jeho odůvodnění. Tento názor lze jednoznačně dovodit právě s ohledem na jednotlivé důvody dovolání popsané v citovaném zákonném ustanovení.

Dovolání je specifický mimořádný opravný prostředek, který je určen k nápravě procesních a právních vad rozhodnutí vymezených v § 265a tr. ř., takže Nejvyšší soud v řízení o dovolání není a ani nemůže být další (v pořadí již třetí) instancí přezkoumávající skutkový stav věci v celé šíři. V takovém případě by se dostával do role soudu prvního

stupně, který je z hlediska uspořádání řízení zejména hlavního líčení soudem jak zákonem určeným, tak nejlépe způsobilým ke zjištění skutkového stavu věci (§ 2 odst. 5 tr. ř.), popř. do pozice soudu druhého stupně, který může skutkový stav korigovat prostředky k tomu určenými zákonem. V této souvislosti je také třeba připomenout, že z hlediska nápravy skutkových vad trestní řád obsahuje další mimořádné opravné prostředky, a to především obnovu řízení (§ 277 a násl. tr. ř.) a v určitém rozsahu i stížnost pro porušení zákona (§ 266 a násl. tr. ř.).

Z obsahu podaných dovolání vyplývá, že obvinění J. J. a B. L. uplatnili řadu různých námitek. Obviněný J. J. uvádí, že fakticky odstoupil z funkce jednatele, přičemž od té doby neměl přístup účetním materiálům společnosti a o případných výzvách finančního úřadu se nemohl dozvědět. Před jeho odchodem bylo účetnictví v pořádku a popírá pravost listiny o rozdělení kompetencí. Obviněný B. L. konstatuje, že nebyl pověřeným společníkem odpovědným za vedení účetnictví; v této souvislosti poukazuje na řadu důkazů, které v podrobnostech rekapituluje. Podle Nejvyššího soudu tyto výtky sice odkazují na zákonný důvod k podání dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., avšak ve skutečnosti vycházejí z důvodu jiného a směřují proti zjištěnému skutkovému stavu, který zákon jako dovolací důvod neuvádí, přičemž z těchto tvrzených nedostatků až následně obvinění dovozují nesprávné právní posouzení předmětného skutku. Lze připomenout, že obsah konkrétně uplatněných námitek, tvrzení i právních názorů, o něž je v dovolání opírána existence určitého dovolacího důvodu, musí věcně odpovídat zákonnému vymezení takového dovolacího důvodu podle § 265b tr. ř., který musí být v dovolání nejen formálně, ale i materiálně tvrzen a odůvodněn konkrétními vadami, jež jsou dovolatelem spatřovány v právním posouzení skutku vymezeného ve výroku napadeného rozhodnutí. Nestačí jen formální odkaz na příslušné ustanovení obsahující některý z dovolacích důvodů. Nejvyšší soud není oprávněn posuzovat důvodnost námitek, které nespadají pod důvody uvedené v § 265b tr. ř. Pokud by dovolání obviněných obsahovala jen tyto námitky, bylo by nutno je odmítnout podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř., neboť by byla podána z jiného důvodu, než je uveden v § 265b tr. ř.

Obviněný J. J. však v dovolání také konstatuje, že nebyl naplněn materiální znak trestného činu, neboť nebezpečnost jeho jednání pro společnost nebyla vyšší než nepatrná. Obviněný B. L. uvádí, že zákonná úprava vylučuje, že by byl odpovědný za vedení účetnictví ve společnosti T., spol. s r. o., a proto nemohl spáchat trestný čin podle § 125 odst. 1 tr. zák. Oba obvinění rovněž tvrdí, že nedošlo k naplnění subjektivní stránky trestného činu, z jehož spáchání byli uznáni vinnými, neboť v jejich jednání nebyl prokázán úmysl. Uvedené námitky spadají nejen formálně, ale i materiálně pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., neboť vytýkají nedostatky v právním posouzení skutku.

Nejvyšší soud přezkoumal podle § 265i odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost výroku napadeného rozhodnutí - výrok jímž byli rozsudkem odvolacího soudu obvinění J. J. a B. L. uznáni vinnými trestným činem zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 125 odst. 1 tr. zák., proti němuž bylo dovolání podáno, v rozsahu a z důvodů relevantních námitek uvedených v dovolání, jakož i řízení napadené části rozhodnutí předcházející, a dospěl k následujícím závěrům.

Trestného činu zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 125 odst. 1 tr. zák. se dopustí ten, kdo nevede účetní knihy, zápisy nebo jiné doklady sloužící k přehledu o stavu hospodaření a majetku nebo k jejich kontrole, ač je k tomu podle zákona povinen, nebo kdo v takových účetních knihách, zápisech nebo jiných dokladech uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslující údaje, nebo kdo takové účetní knihy, zápisy nebo jiné doklady zničí, poškodí, učiní neupotřebitelnými nebo zatají a ohrozí tak majetková práva jiného nebo včasné a řádné vyměření daně.

Podle § 3 odst. 3 tr. zák. k trestnosti činu je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti.

Podle § 4 písm. a), b) tr. zák. je trestný čin spáchán úmyslně, jestliže pachatel

a) chtěl způsobem v trestním zákoně uvedeným porušit nebo ohrozit zájem chráněný tímto zákonem, nebo

b) věděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, a pro případ, že je způsobí, byl s tím srozuměn.

Ve stručnosti lze připomenout, že objektem citovaného ustanovení o trestném činu podle § 125 odst. 1 tr. zák. je zájem na vedení a uchování řádného účetnictví a dalších dokladů sloužících k přehledu o stavu hospodaření a majetku nebo jejich kontrole. Je zde chráněn zájem adresáta informace na její pravdivosti. Povinnost vést účetní knihy, zápisy nebo jiné doklady musí vyplývat ze zákona (např. povinnost vést účetnictví je pro podnikatele stanovena v § 35 obchodního zákoníku). Podle ustálené soudní rozhodovací praxe účetní knihy, zápisy nebo jiné doklady nevede ten, kdo si takové knihy nebo doklady vůbec neopatří nebo si je nevyhotoví, anebo si je opatří či vyhotoví, ale buď je

vůbec nevyplňuje, tedy zápisy neprovádí, anebo je vyplňuje nedostatečně, takže nemají příslušné náležitosti a nedávají přehled o stavu hospodaření a majetku či nemohou sloužit k jejich kontrole. Účetní knihy, zápisy nebo jiné doklady zatají ten, kdo předstírá vůči jiným osobám, zpravidla kontrolním nebo daňovým orgánům, že určitou část zmíněných dokladů vůbec nemá (např. je nepředloží při kontrole nebo je na dotaz kontrolního orgánu zamlčí).

Z popisu skutku výroku o vině v rozsudku odvolacího soudu a rozvedeného v jeho odůvodnění mimo jiné vyplývá, že J. J. jako jednatel a společník a B. L. jako pověřený společník firmy T., spol. s r. o., B., za období roku 1997 do 31. 5. 1998 včetně nepodali vyúčtování k dani z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků, ačkoliv jim byly Finančním úřadem v B. zaslány dvě výzvy k podání vyúčtování a jedna výzva byla zaslána na adresu B. L., kdy z uvedených důvodů nemohla být firmě T., spol. s r. o., B., vyměřena daň ze zákona č. 586/1992 Sb. v novelizovaném znění, čímž také porušili zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví.

Podle názoru Nejvyššího soudu nepostupoval odvolací soud v souladu se zákonem, když obviněné J. J. a B. L. uznal vinnými trestným činem zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 125 odst. 1 tr. zák. s tím, že (podle tzv. právní věty) nevedli a zatajili účetní knihy, zápisy nebo jiné doklady sloužící k přehledu o stavu hospodaření a majetku, ač k tomu byli podle zákona povinni, a ohrozili tak včasné a řádné vyměření daně. Předně v tzv. skutkové větě výroku o vině napadeného rozsudku není uvedeno, z jakého důvodu nebylo vyúčtování k předmětné dani obviněnými splněno. Pouze z odůvodnění přezkoumávaného rozhodnutí lze zjistit, že ve společnosti T., spol. s r. o., B., nebylo v závěru roku 1997 a zejména v roce 1998 vedeno účetnictví průkazným způsobem a správně, jak soud vyhodnotil na podkladě příslušného znaleckého posudku (str. 3 rozsudku). Tuto skutečnost lze podřadit pod zjištění, že nebyly vedeny doklady sloužící k přehledu o stavu hospodaření a majetku (např. účetní knihy, zápisy a jiné doklady), které také měly být v rozhodnutí i konkrétně uvedeny (alespoň demonstrativním výčtem). V tomto směru je podrobněji rozveden důkazy zjištěný stav ve firmě T., spol. s r. o., v odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně, na které odvolací soud výslovně odkazuje. V rámci tohoto skutkového zjištění soud prvního stupně mimo jiné uvádí: „…z titulu funkce jednatele ve společnosti byl odpovědný za jednání se státními orgány a vedení účetnictví obžalovaný J. J. a rovněž za vedení účetnictví obžalovaný B. L.…“ Také konstatuje: „Ze strany společnosti T., spol. s r. o., nedošlo k předložení dokumentace o účetních závěrkách z roku 1997 a 1998. Účetnictví nebylo vedeno průkazným způsobem i proto, že účetní případy a účetní zápisy nebyly doloženy průkaznými inventurami.“ (vše na str. 7 a 8 rozsudku). Dále z tzv. skutkové věty výroku o vině napadeného rozsudku nevyplývá, že obvinění zatajili účetní knihy, zápisy nebo jiné doklady sloužící k přehledu o stavu hospodaření a majetku. V této souvislosti jen soud prvního stupně v odůvodnění svého rozsudku uvádí: „Rovněž byl naplněn znak zatajení účetních knih, zápisů nebo jiných podkladů sloužících k přehledu o stavu hospodaření a majetku, neboť docházelo k opakovaným výzvám finančního úřadu k předložení těchto materiálů, avšak do současnosti ke kontrole předloženy nebyly, přičemž správce daně vyúčtování daní z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti, kterou podává zaměstnavatel za své zaměstnance, nemůže analogicky rekonstruovat pomocí pomůcek jako daňové přiznání.“ (str. 8 rozsudku). Podle Nejvyššího soudu nelze z tohoto skutkového zjištění učinit důvodný závěr, že došlo k zatajení předmětných dokladů, tj. že nebyly záměrně předloženy nebo byly zamlčeny. Také mělo být u jednotlivých obviněných specifikováno, jakou zákonnou povinnost měli porušit ohledně vedení účetních knih, zápisů nebo jiných dokladů sloužících k přehledu o stavu hospodaření a majetku nebo k jejich kontrole. V tomto směru jen soud prvního stupně v odůvodnění rozsudku zmiňuje porušení ustanovení § 7 odst. 1 zák. č. 563/1991 Sb. (str. 8 rozsudku).

Z výroku o vině a odůvodnění napadeného rozsudku sice vyplývá, že Finanční úřad v B. zaslal tři výzvy k podání vyúčtování k dani z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků (ve dvou případech plátci daně a v jednom případě na adresu B. L.), §přičemž tato povinnost nebyla splněna, firmě T., spol. s r. o., nemohla být vyměřena daň podle zákona o daních z příjmů a obvinění porušili zák. č. 563/1991 Sb., o účetnictví. Chybí však skutkové zjištění a následné právní zdůvodnění ohledně subjektivní stránky v jednání obou obviněných, především jejího obligatorního znaku zavinění, které musí být (vzhledem k ustanovení § 3 odst. 3 tr. zák.) u trestného činu podle § 125 odst. 1 tr. zák. ve formě úmyslu. Nejvyšší soud připomíná, že závěr o tom, zda je v trestní věci u obviněné osoby zavinění ve smyslu trestního zákona a v jaké formě (§ 4, § 5 tr. zák.), je sice závěrem právním, ovšem tento právní závěr o subjektivních znacích trestného činu se musí zakládat na skutkových zjištěních soudu vyplývajících z provedeného dokazování stejně, jako závěr o objektivních znacích trestného činu. Skutečnosti duševního (psychického) života významné pro právní závěr ohledně zavinění jsou předmětem dokazování právě tak, jako všechny ostatní okolnosti naplňující znaky trestného činu. V této souvislosti se pouze v odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně uvádí: „Subjektivně jsou pak odpovědni za toto trestné jednání obžalovaný J. J., jakožto jednatel a společník, který měl na starosti kontakt se státními orgány a zajištění řádného vedení účetnictví a B. L., jakožto pověřený společník, který měl na starosti zajišťování podkladů pro zpracování účetnictví, soud proto oba obžalované J. J. a B. L. uznal vinnými trestným činem zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 125 odst. 1 tr. zák., a to minimálně v úmyslu eventuálním podle § 4 písm. b) tr. zák.“ (str. 8 rozsudku). Toto zjištění a právní zdůvodnění ohledně subjektivní stránky v jednání obou obviněných považuje dovolací soud za nedostatečné.

Vzhledem k uvedeným skutečnostem Nejvyšší soud shledal dovolání obviněných J. J. a B. L. důvodným, neboť právní posouzení skutku nelze považovat za správné (s ohledem na charakter zjištěných vad je bezpředmětné se v dovolacím řízení zabývat i námitkou J. J., že nebyl v jeho jednání naplněn materiální znak trestného činu). V důsledku tohoto nedostatku je chybný i navazující výrok o uloženém trestu. Proto Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil napadený rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 11. 12. 2002, sp. zn. 3 To 509/2002, a rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 7. 8. 2002, sp. zn. 12 T 261/2001. Současně podle 265k odst. 2 tr. ř. zrušil další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Dále Nejvyšší soud podle § 265l odst. 1 tr. ř. Městskému soudu v Brně přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Po zrušení obou napadených rozhodnutí se trestní věc obviněných J. J. a B. L. dostala do procesního stadia řízení před soudem prvního stupně. Úkolem Městského soudu v Brně bude při dodržení všech v úvahu přicházejících ustanovení trestního řádu věc v hlavním líčení projednat a učinit v ní zákonu odpovídající rozhodnutí. Za tímto účelem zejména zjistí všechny rozhodné skutkové okolnosti (event. i doplněním dokazování), které mají význam pro následné právní posouzení předmětného skutku, a to i z hlediska subjektivní stránky jednání obou obviněných.

V souladu s ustanovením § 265r odst. 1 písm. b) tr. ř. Nejvyšší soud učinil toto rozhodnutí v neveřejném zasedání, neboť vady napadeného rozhodnutí vytknuté dovoláním obviněných a zjištěné Nejvyšším soudem nebylo možno odstranit v řízení o dovolání ve veřejném zasedání.

Závěrem a pro úplnost Nejvyšší soud připomíná, že orgán činný v trestním řízení, jemuž věc byla přikázána k novému projednání a rozhodnutí, je vázán právním názorem, který vyslovil ve svém rozhodnutí Nejvyšší soud (§ 265s odst. 1 tr. ř.). Protože napadená rozhodnutí byla zrušena jen v důsledku dovolání, které podali obvinění, nemůže ve smyslu § 265s odst. 2 tr. ř. v novém řízení dojít ke změně rozhodnutí v jejich neprospěch.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Účast obviněného u hlavního líčení
- Nesprávné poučení
- Nepříčetnost obviněného
- Nároky poškozených (exkluzivně pro předplatitele)
- Nemajetková újma, nutná obrana (exkluzivně pro předplatitele)
- Opatrovník (zmocněnec) poškozeného (exkluzivně pro předplatitele)
- Právní styk s cizinou (exkluzivně pro předplatitele)
- Podjatost soudce
- Poškozený (exkluzivně pro předplatitele)
- Odejmutí věci soudci
- Přerušení výkonu trestu odnětí svobody